

Aleksander Janeczek

Duchowość w adhortacji „Vita consecrata”

Łódzkie Studia Teologiczne 6, 63-65

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ALEKSANDER JANECZEK SDB

DUCHOWOŚĆ W ADHORTACJI *VITA CONSECRATA*

Duchowość stanowi podstawowy wymiar życia konsekrowanego, punkt zbieżny, który łączy wszystkie jego płaszczyzny teologiczne, historyczne, biblijne, pastoralne. Jest elementem wypełniającym i przenikającym całą posynodalną adhortację.

Tytuły niektórych rozdziałów adhortacji stanowią łatwą do zrozumienia w tym względzie syntezę: powołanie do świętości, mocne zaangażowanie w życie duchowe, formację permanentną, odpowiedź duchowości na pytanie o pragnienie Boga.

Życie konsekrowane nie powstaje według jakiegoś określonego projektu, ale zrodzone jest z pojedynczych doświadczeń Ducha Bożego, zgodnie z którym przyjmuje się, odczuwa, dojrzewa i wyraża miłość do Boga i do bliźniego, miłość, która w pełni objawia się w Chrystusie. Adhortacja potwierdza to w wielu miejscach, ale przede wszystkim zatrzymuje się nad tym we wstępie, gdy określa duchowy charakter różnych form życia konsekrowanego powstałych w ciągu wieków.

Na określenie pierwotnej formy duchowości składają się: reguła, konstytucje, regulaminy życia konsekrowanego: „Wszystkie te elementy zawarte w różnych konkretnych formach życia konsekrowanego, tworzą specyficzną duchowość, czyli konkretny wzór relacji z Bogiem i ze środowiskiem, wyróżniający się swoistymi cechami duchowości oraz formami działalności, które ukazują i uwypatniają aspekt tajemnicy Chrystusa. Kiedy Kościół uznaje prawnie jakąś formę życia konsekrowanego, w ten czy inny sposób, tym samym gwarantuje, że jego charyzmat duchowy i apostołski zawiera wszystkie obiektywne elementy niezbędne do osiągnięcia ewangelicznej doskonałości: indywidualnej i wspólnotowej” (VC, nr 93).

Życie duchowe jest więc „żywną potrzebą, wpisana w samą istotę życia konsekrowanego, jako że osoba praktykująca rady ewangeliczne ma obowiązek tak jak każdy inny ochrzczony, a nawet z poważniejszych motywów dążyć usilnie do doskonalenia miłości” (VC, nr 93).

Od duchowości zależy też apostołska skuteczność i oddziaływanie charyzmatów życia konsekrowanego: „Dążyć do świętości: oto synteza programu każdego życia konsekrowanego, także w perspektywie jego odnowy u progu trzeciego

tysiąclecia” (VC, nr 93). To nagłące wołanie, powtórzone przez Synod, wydaje się wskazywać na duchowość życia konsekrowanego, jako jego jedyną szansę, by mogło być owocne.

Rozważanie o priorytecie życia duchowego staje się konkretne, kiedy mówi się o jego wymiarach i wymogach w doświadczeniu życia konsekrowanego. Uwzględnić należy przede wszystkim wierność *dziejictwu duchowemu* każdego instytutu (VC, nr 36). Chodzi tu o wierność twórczą, a nie tylko o obserwację materialną lub o nienaruszalną zachowawczość. Należy bowiem nawiązać do postaw i wyborów ewangelicznych dokonanych przez Założycieli i Założycielki, aby odpowiedzieć na wyzwania, wobec których stoi Kościół.

Ta twórcza wierność nie odnosi się wyłącznie do apostoelskich inicjatyw, ale w pierwszym rzędzie do stylu życia osób i wspólnot. To właśnie od nich, od osób i wspólnot pochodzi wezwanie do ewangelicznej czytelności, do radykalizmu i apostoelskiego zapału. W kontekście tej wierności, adhortacja stwierdza: „każdy instytut znów staje dziś przed koniecznością przemyślenia na nowo reguł, ponieważ w niej i w Kostytucjach zawarty jest program naśladowania Chrystusa” (VC, nr 37). Jest to wezwanie do nieustannego zgłębiania i ożywiania duchowego.

Do wymiarów, które należy kultywować ze szczególną uwagą, zalicza się na pierwszym miejscu *wymiar kontemplacyjny*, który wyraża się w odczuciu obecności Boga przyjmowanego z miłością.

Takiego wymiaru potrzebują wszyscy i zawsze, potrzebuje go: „Teologia, aby mogła w pełni rozwinąć swój charakter mądrościowy i duchowy; potrzebuje go modlitwa, aby nigdy nie zapomniała, że oglądanie Boga oznacza zejście z góry z obliczem promieniującym, [...] potrzebuje go ludzki wysiłek, aby zrezygnować z zamykania się w walce bez miłości (VC, nr 38). Wymiar kontemplacyjny przenika i nasycza formy życia konsekrowanego, chociaż w każdym charyzmacie ma on swój typowy wyraz.

Wymiar kontemplacyjny czerpie siły z określonych źródeł. Adhortacja podkreśla Słowo Boże, komunię z Chrystusem w liturgii, szczególnie w Eucharystii, w sakramencie pojednania, kierownictwo duchowe. Przywiązuje uwagę do *Lectio divina*: „Prowadzona stosownie do możliwości i okoliczności życia we wspólnocie, pozwala na radosne dzielenie się bogactwem zaczerpniętym ze Słowa Bożego, dzięki któremu wzrasta i wspomaga nawzajem swój postęp życia duchowego” (VC, nr 94). Wiadomo, że *Lectio divina* zakłada, przyswojenie sobie słowa, dokonywanie konfrontacji z życiem i współdzielenie się.

Wymiar apostoelski wynika z wewnętrznej jedności, jaka łączy konsekrację i posłannictwo: „W ich wezwaniu jest zatem zawarte zadanie całkowitego poświęcenia się misji Chrystusa; więcej, pod działaniem Ducha Świętego, który jest źródłem każdego powołania i charyzmatu, samo życie konsekrowane staje się misją, tak jak było nią całe życie Jezusa” (VC, nr 72). Oprócz tego kładzie nacisk na konieczność zrozumienia i kultywowania duchowości działania, „która dostrzega Boga we wszystkich rzeczach i widzi wszystkie rzeczy w Bogu” (VC, nr 74).

Duchowość łączy w sobie także wymiar ascetyczny, czyli postawę duchowej walki. „Asceza, przez to, że pomaga opanować i korygować skłonności ludzkiej natury zranionej przez grzech, jest niezbędnie potrzebna osobie konsekrowanej, aby mogła ona dochować wierności swemu powołaniu i iść za Jezusem drogą Krzyża” (VC, nr 38). Chodzi tu o aspekt nie zawsze odpowiadający współczesnej wrażliwości, która dąży do zaspokajania pragnień i je usprawiedliwia. Każdy instytut ma tradycję ascetyczną zgodną z jego własnym stylem duchowości.

Duchowość jako proces, prowadzi do zaakceptowania go na różnych etapach. „Na kolejnych etapach życia człowiek znajduje dla siebie nowe zadania, właściwy sposób życia, służenia i miłowania” (VC, nr 70).

Każdemu z tych etapów towarzyszy specjalna łaska Pana, która zawiera usilne zaproszenie do wzrastania i dawania odpowiedzi w sposób dojrzały przez *formację permanentną*.

Pewną nowością adhortacji jest stwierdzenie, że życie duchowe nie jest tylko wstępnym warunkiem, bazą lub przygotowaniem do posługi, jaką osoby konsekrowane świadczą człowiekowi, ale jest aspektem ich posłannictwa. Zostali wezwani, aby być przewodnikami duchowymi i pomnażać inicjatywy, które mają na celu towarzyszenie wiernym w ich drodze do Pana.

W takim właśnie świetle należy odczytywać z uwagą słowa adhortacji, które powierzają osobom konsekrowanym zadanie, by „rozbudzić w każdym wierzącym prawdziwą tęsknotę za świętością, mocne pragnienie nawrócenia i osobistej odnowy w klimacie codziennej żarliwszej modlitwy i solidarności z bliźnimi, zwłaszcza z tymi najbardziej potrzebującymi (VC, nr 39). Mowa tu nie tyle o indywidualnym obowiązku, ile o wspólnotowym porozumieniu i przedsięwzięciu o charakterze instytucjonalnym: „każdy instytut i każda wspólnota będzie stanowić prawdziwą szkołę ewangelicznej duchowości” (VC, nr 93).

Posługa na rzecz duchowości staje się towarzyszeniem, pomocą tych wszystkich, którzy są na etapie poszukiwania sensu życia i odpowiedniego ukierunkowania. „Ludzie wybierający życie konsekrowane, stają się ze względu na samą naturę tej drogi – szczególnym punktem odniesienia dla owej tęsknoty za Bogiem, która zawsze nurtuje serce człowieka i skłania go do podejmowania różnych form ascezy i duchowości” (VC, nr 103). Należy jednak uznać, że w duchowość zostajemy wtajemniczeni poprzez obcowanie z kimś, kto jej doświadczył i nią żyje w świętości z radością i przekonaniem.

Adhortacja o tym zbliżeniu duchowości mówi: „Dzisiaj dość liczne instytuty, często pod wpływem nowych okoliczności, dochodzą do przekonania, że ludzie świeccy mogą mieć udział w ich charyzmacie. Są oni zatem zapraszani do głębszego uczestnictwa w duchowości i misji danego instytutu” (VC, nr 54).